

WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Voorstel van Wet houdende wijziging van de Leerplichtwet 1969, de Leerplichtwet BES en enige andere onderwijswetten in verband met het aanscherpen van de procedure voor vrijstelling op lichamelijke of psychische gronden

Voorstel van wet

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is om de procedure voor het beroep op een vrijstelling van de leerplicht op psychische of lichamelijke gronden aan te scherpen en de samenwerkingsverbanden een adviesrol te geven voorafgaand aan het ontstaan van de vrijstelling;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I Wijziging Wet op het primair onderwijs

Artikel 18a van de Wet op het primair onderwijs wordt als volgt gewijzigd:

1. Onder vervanging van „, en” aan het slot van onderdeel c door een komma en onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel d door „, en” wordt aan het zesde lid een onderdeel toegevoegd, luidende:
 - e. het op verzoek van het college van burgemeester en wethouders adviseren over het onderwijsaanbod in de regio en de ondersteuningsmogelijkheden voor een kind, voordat de verklaring, bedoeld in artikel 7, derde lid, van de Leerplichtwet 1969 voor dat kind wordt afgegeven.
2. In het dertiende lid, eerste volzin, wordt “b tot en met d” vervangen door “b tot en met e”.
3. Onder vervanging van „, of” aan het slot van onderdeel b door een komma en onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel c door „, of” wordt aan het dertiende lid een onderdeel toegevoegd, luidende:
 - d. de advisering, bedoeld in het zesde lid, onderdeel e.

Artikel II Wijziging Wet primair onderwijs BES

Onder vervanging van „, of” aan het slot van onderdeel c door een komma en onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel d door „, of” wordt aan artikel 28, eerste lid, van de Wet primair onderwijs BES een onderdeel toegevoegd, luidende:

e. het op verzoek van het bestuurscollege adviseren over het onderwijsaanbod in het openbaar lichaam en de ondersteuningsmogelijkheden voor een kind, voordat de verklaring, bedoeld in artikel 16, derde lid, van de Leerplichtwet BES voor dat kind wordt afgegeven.

Artikel III Wijziging Wet op het voortgezet onderwijs

Artikel 17a van de Wet op het voortgezet onderwijs wordt als volgt gewijzigd:

1. Onder vervanging van „, en” aan het slot van onderdeel c door een komma en onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel d door „, en” wordt aan het zesde lid een onderdeel toegevoegd, luidende:

e. het op verzoek van het college van burgemeester en wethouders adviseren over het onderwijsaanbod in de regio en de ondersteuningsmogelijkheden voor een kind, voordat de verklaring, bedoeld in artikel 7, derde lid, van de Leerplichtwet 1969 voor dat kind wordt afgegeven.
2. In het veertiende lid, eerste volzin, wordt “b tot en met d” vervangen door “b tot en met e”.
3. Onder vervanging van „, of” aan het slot van onderdeel b door een komma en onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel c door „, of” wordt aan het veertiende lid een onderdeel toegevoegd, luidende:

d. de advisering, bedoeld in het zesde lid, onderdeel e.

Artikel IV Wijziging Wet voortgezet onderwijs BES

Onder vervanging van „, of” aan het slot van onderdeel c door een komma en onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel d door „, of” wordt aan artikel 69, eerste lid, van de Wet voortgezet onderwijs BES een onderdeel toegevoegd, luidende:

e. het op verzoek van het bestuurscollege adviseren over het onderwijsaanbod in het openbaar lichaam en de ondersteuningsmogelijkheden voor een kind, voordat de verklaring, bedoeld in artikel 16, derde lid, van de Leerplichtwet BES voor dat kind wordt afgegeven.

Artikel V Wijziging Leerplichtwet 1969

De leerplichtwet 1969 wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 6, tweede en derde lid, komt te luiden:

2. Een kennisgeving van een beroep op een vrijstelling op grond van artikel 5, onderdeel a, wordt ingediend:
 - a. ten minste een maand voordat de jongere leerplichtig wordt, indien zij betrekking heeft op de aanvang van de leerplicht, of
 - b. binnen drie maanden na afgifte van de verklaring, bedoeld in artikel 7.
3. Een kennisgeving van een beroep op een vrijstelling op grond van artikel 5, onderdelen b of c, of artikel 5a, wordt ingediend:

- a. ten minste een maand voordat de jongere leerplichtig wordt, indien zij betrekking heeft op de aanvang van de leerplicht, en
- b. zolang nadien aanspraak op vrijstelling wordt gemaakt, elk jaar opnieuw voor 1 juli.

B

Artikel 7 komt te luiden:

Artikel 7. Lichamelijke of psychische ongeschiktheid

1. De in artikel 2, eerste lid, bedoelde personen kunnen slechts een beroep doen op een vrijstelling op grond van artikel 5, onderdeel a, indien bij de kennisgeving een verklaring wordt overgelegd, waaruit blijkt dat de jongere gedurende een bepaalde periode niet geschikt wordt geacht om tot een school of een instelling te worden toegelaten.
2. De verklaring wordt afgegeven door een arts, niet zijnde de behandelende arts, of door een academisch geschoolde of daarmee bij ministeriële regeling gelijkgestelde pedagoog of psycholoog. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente waar de jongere is ingeschreven, wijst de in de vorige volzin bedoelde personen aan.
3. De verklaring wordt niet afgegeven voordat het advies, bedoeld in artikel 18a, zesde lid, onderdeel e, van de Wet op het primair onderwijs of artikel 17a, zesde lid, onderdeel e, van de Wet op het voortgezet onderwijs, is uitgebracht.

Artikel VI Wijziging Leerplichtwet BES

De Leerplichtwet BES wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 15, tweede en derde lid, komt te luiden:

2. Een kennisgeving van een beroep op een vrijstelling op grond van artikel 14, onderdeel a, wordt ingediend:
 - a. ten minste een maand voordat de jongere leerplichtig wordt, indien zij betrekking heeft op de aanvang van de leerplicht, of
 - b. binnen drie maanden na afgifte van de verklaring, bedoeld in artikel 16.
3. Een kennisgeving van een beroep op een vrijstelling op grond van artikel 14, onderdelen b of c, wordt ingediend:
 - a. ten minste een maand voordat de jongere leerplichtig wordt, indien zij betrekking heeft op de aanvang van de leerplicht, en
 - b. zolang nadien aanspraak op vrijstelling wordt gemaakt, elk jaar opnieuw voor 1 juli.

B

Artikel 16 komt te luiden:

Artikel 16. Lichamelijke of psychische ongeschiktheid

1. De in artikel 6, eerste lid, bedoelde personen kunnen slechts een beroep doen op een vrijstelling op grond van artikel 14, onderdeel a, indien bij de kennisgeving een verklaring wordt overgelegd, waaruit blijkt dat de jongere gedurende een bepaalde periode niet geschikt wordt geacht om tot een school of een instelling te worden toegelaten.
2. De verklaring wordt afgegeven door een arts, niet zijnde de behandelende arts, of door een academisch geschoolde of daarmee bij ministeriële regeling gelijkgestelde pedagoog of psycholoog. Het bestuurscollege wijst de in de vorige volzin bedoelde personen aan.

3. De verklaring wordt niet afgegeven voordat het advies, bedoeld in artikel 28, eerste lid, onderdeel e, van de Wet primair onderwijs BES of artikel 69, eerste lid, onderdeel e, van de Wet voortgezet onderwijs BES, is uitgebracht.

Artikel VII Inwerkingtreding

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media,

Memorie van toelichting

ALGEMEEN

1. Inleiding en doel van het wetsvoorstel

De Leerplichtwet 1969 (hierna: Leerplichtwet) heeft tot doel te waarborgen dat kinderen onderwijs kunnen volgen en is er om het recht van kinderen op onderwijs te beschermen. Ouders en verzorgers zijn verplicht om hun kind als leerling van een school in te schrijven en zorg te dragen dat het kind de school geregeld bezoekt. Zij kunnen van deze verplichting worden vrijgesteld, bijvoorbeeld als het kind vanwege lichamelijke of psychische redenen niet in staat is om ingeschreven te staan op een school en deze geregeld te bezoeken.

Dit wetsvoorstel heeft tot doel ervoor te zorgen dat een vrijstelling op grond van artikel 5, aanhef en onder a van de Leerplichtwet alleen wordt afgegeven, als dit het beste aansluit bij het kind. Om dat doel te bereiken, wordt in dit wetsvoorstel vastgelegd dat de arts die beoordeelt of een kind psychisch of lichamelijk niet geschikt is om onderwijs te volgen, ook altijd een advies vanuit een onderwijskundige benaderingswijze tot zijn beschikking heeft bij zijn afweging.

Naast deze toevoeging van de onderwijskundige benaderingswijze in de procedure van afgifte van een vrijstelling wordt met dit wetsvoorstel geregeld dat de duur van de vrijstelling wordt aangepast.

Met deze twee aanpassingen wordt beoogd dat bij de beoordeling van een vrijstelling de onderwijskundige benaderingswijze wordt betrokken zodat kinderen en jongeren zoveel als gezien hun mogelijkheden in staat worden gesteld onderwijs te volgen.

Dit wetsvoorstel regelt dat:

1. Het betrekken van de onderwijskundige benaderingswijze wettelijk wordt verankerd in de Leerplichtwet en de Leerplichtwet BES. Zowel van het regionaal beschikbare ondersteuningsaanbod als van de individuele leermogelijkheden van het kind dient een volledig beeld te zijn, voordat een beroep op een vrijstelling kan worden gedaan. Dit houdt in dat samenwerkingsverbanden passend onderwijs (hierna: samenwerkingsverbanden) een taak krijgen en onderdeel uit gaan maken van het proces tot afgifte van een vrijstelling. In Caribisch Nederland wordt deze taak belegd bij het Expertisecentrum onderwijszorg.
2. Er meer variatie komt in de duur van een vrijstelling. Hierdoor is meer maatwerk mogelijk en kan er tussentijds gekeken worden of het kind of de jongere inmiddels weer naar school kan. Door de ontwikkelingen binnen onderwijs en zorg kan tussentijds gezien worden of er passend onderwijs- of zorgaanbod tot stand is gekomen waardoor het kind of de jongere onderwijs zou kunnen volgen.
3. De regierol, die gemeenten nu al in de praktijk hebben, sterker verankerd wordt. Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het proces rondom de vrijstelling. In dit wetsvoorstel wordt geregeld dat het college van burgemeester en wethouders het samenwerkingsverband om een advies vraagt.

Dit wetsvoorstel leidt niet tot wijzigingen in de rol en taak van de arts bij de afgifte van vrijstellingen op grond van artikel 5 onder a Leerplichtwet. Dat betekent dat de inhoudelijke afweging aangaande de vrijstelling ongewijzigd bij de arts blijft liggen. In de meeste gevallen zal dit een jeugdarts betreffen die werkzaam is in de jeugdgezondheidszorg. De regierol van de gemeente ziet nadrukkelijk niet op een inhoudelijke beoordeling van de afgifte van een vrijstelling. De vrijstelling ontstaat van rechtswege. Dit wetsvoorstel leidt niet tot wijzigingen hierin. Dat een vrijstelling van rechtswege ontstaat betekent dat na het opstellen van de verklaring van de arts en het beroep hierop door de ouders of verzorgers van het kind of jongere de vrijstelling ontstaat zonder verdere handelingen van bijvoorbeeld het college van burgemeester en

wethouders.

1.1 Afbakening

Dit wetsvoorstel ziet uitsluitend op de procedure rond de afgifte van vrijstellingen als bedoeld in artikel 5, aanhef en onder a van de Leerplichtwet. Dit houdt in dat het wetsvoorstel niet gericht is op de groep ouders of verzorgers met overwegende bedenkingen tegen de richting van scholen, zoals bedoeld in artikel 5 onder b van de Leerplichtwet.

2. Achtergrond en probleembeschrijving

2.1 Aanleiding

Het aantal afgegeven vrijstellingen op grond van artikel 5 onder a van de Leerplichtwet is de afgelopen tien jaar sterk toegenomen. In het schooljaar 2010-2011 werd 3.100 keer een beroep gedaan op een vrijstelling op grond van artikel 5 onder a van de Leerplichtwet. In het schooljaar 2018-2019 was dit aantal zo goed als verdubbeld tot 6.000. Het is echter niet bekend of dit betekent dat er meer kinderen niet naar school gaan. Tevens is onduidelijk of de stijging een gevolg is van een verbeterde registratie van het aantal vrijstellingen of dat sprake is van beide oorzaken. In 2016 is een onderzoek gedaan¹ naar de achtergrond van de stijging van het aantal vrijstellingen en de vrijstellingen zelf en er worden twee problemen gesignaleerd:

1. Artsen geven aan dat zij niet altijd voldoende op de hoogte zijn van het onderwijsaanbod en de onderwijsontwikkelingen om goed te kunnen beoordelen of een kind in staat is om naar school te gaan. Van samenwerkingsverbanden en leerplichtambtenaren komen eveneens signalen tegen dat artsen soms onvoldoende kennis hebben van de mogelijkheden voor maatwerk in onderwijs en zorg. Zij kennen voorbeelden van situaties waarin voor een kind een vrijstelling is ontstaan, terwijl zij inschatten dat er wel degelijk mogelijkheden voor onderwijs waren.
2. In de huidige procedure komt de onderwijskundige invalshoek niet aan bod. Hierdoor worden er waarschijnlijk vrijstellingen afgegeven die niet noodzakelijk zijn. Het oordeel of een kind psychisch of lichamelijk niet in staat is om onderwijs te volgen, is een medisch oordeel dat door een arts wordt gegeven. Tegelijkertijd wordt dat oordeel gegeven in relatie tot de (maatwerk)mogelijkheden die er binnen het onderwijs in de regio beschikbaar zijn. In de huidige situatie is de arts niet per definitie voldoende van de onderwijskundige mogelijkheden op de hoogte om deze op een goede manier bij zijn afweging te betrekken. De huidige procedure voor vrijstellingen 5 onder a van de Leerplichtwet houdt onvoldoende rekening met nieuwe mogelijkheden en ontwikkelingen in combinaties van onderwijs en zorg. Zonder advies van de samenwerkingsverbanden kunnen artsen vaak niet overzien wat deze mogelijkheden zijn.

Naast het ontbreken van een onderwijskundige benaderingswijze bij de afgifte van een vrijstelling wordt ook de duur van de vrijstelling gezien als een probleem. Op dit moment bestaan in de huidige wet twee opties: een tijdelijke vrijstelling voor de duur van een jaar, of een permanente vrijstelling voor de duur van de gehele leerplichtige leeftijd, wanneer uit de verklaring van de arts blijkt dat de jongere nooit geschikt zal zijn een school of instelling te bezoeken. Een tijdelijke vrijstelling moet ieder jaar opnieuw worden aangevraagd, terwijl een permanente vrijstelling definitief is en geen uitzicht meer biedt op een heroverweging na een aantal jaren. Vanuit artsen, leerplichtambtenaren en ouders of verzorgers klinkt een roep om meer flexibiliteit in de duur van de vrijstelling te creëren. Het is een bekend gegeven dat hoe langer een kind niet naar school gaat, hoe hoger de drempel wordt om wel weer naar school te gaan. Soms is het voor de arts al duidelijk dat een kind langer dan een jaar geen onderwijs zal kunnen volgen, maar dat er nog wel hoop is op verbetering of is uitzicht op nieuwe

¹ Brief over passend onderwijs, 6 december 2016, nr. 31497, 221.

mogelijkheden in het onderwijs na een langere periode dan een jaar. Hiervoor is in de huidige wet geen passende oplossing.

Vrijgestelde kinderen

Er zijn grofweg twee groepen vrijgestelden te onderscheiden. Enerzijds zijn dat kinderen die veelal vanaf het begin van de leerplichtige leeftijd een vrijstelling 5 onder a krijgen en afkomstig zijn van de medische kinderdagverblijven of kinderdienstencentra. Daarnaast is er een groep jongeren (met name 16-17-jarigen) die op latere leeftijd voor het eerst een vrijstelling krijgen. Bij deze jongeren gaat het doorgaans om een vrijstelling om psychische redenen. De groep vrijgestelden is volgens leerplichtambtenaren vrij homogeen gebleven. Wel ziet men een groei van vrijstellingen op psychische gronden.

- Wetswijziging sorteert nog niet het beoogde effect
Als gevolg van het invoeren van passend onderwijs werd een daling verwacht van het aantal vrijstellingen op grond van artikel 5 onder a. Er werd bij het invoeren vanuit gegaan dat voor alle kinderen een zo passend mogelijke plek binnen onderwijs of zorg kon worden gevonden. Het uitgangspunt is nu nog steeds dat er voor zoveel mogelijk kinderen, ongeacht zijn of haar beperking, een plek binnen het onderwijs gevonden kan worden. Desondanks is het aantal vrijstellingen niet gedaald.

2.2 Achtergrond: leerplichtwet

De Leerplichtwet regelt dat alle ouders of verzorgers verplicht zijn ervoor te zorgen dat hun kinderen kunnen ingeschreven staan op een school en deze geregeld bezoeken. Omdat kinderen verplicht onderwijs volgen worden zij voorbereid op een zelfstandig functioneren in de maatschappij. Kinderen in Nederland zijn volgens artikel 2 van de Leerplichtwet leerplichtig. Vanaf de leeftijd van zestien jaar tot de leeftijd van achttien jaar zijn jongeren die nog geen startkwalificatie hebben behaald kwalificatieplichtig. Ouders of verzorgers zijn verplicht om hun kind als leerling bij een school in te schrijven en zorg te dragen dat het kind de school geregeld bezoekt. Zij kunnen van deze verplichting worden vrijgesteld, als het kind vanwege lichamelijke of psychische redenen niet in staat is om naar school te gaan. Deze vrijstelling wordt vaak de 'vrijstelling 5 onder a' genoemd, naar het artikel in de Leerplichtwet waarin deze vrijstellingsgrond is geregeld. De vrijstelling ontstaat van rechtswege indien voldaan wordt aan een aantal voorwaarden, zoals beschreven in de artikelen 6 en 7 van de Leerplichtwet. In de praktijk wordt vaak een beroep op deze vrijstelling gedaan voor kinderen met uiteenlopende, complexe en vaak meervoudige problematiek. De bedoeling van dit wetsvoorstel is dat dit alleen gebeurt in situaties waarin er redelijkerwijs geen vorm van onderwijs mogelijk is waar (de ontwikkeling van) het kind bij gebaat is. Dat maakt het van groot belang dat de afweging voorafgaand aan het ontstaan van de vrijstelling grondig is en dat de duur van de afgifte van de vrijstelling aansluit bij het kind en zijn ontwikkelpotentieel.

2.3 Achtergrond: procedure totstandkoming vrijstelling in de praktijk

Op dit moment doen ouders of verzorgers een beroep op vrijstelling op grond van artikel 5 onder a van de Leerplichtwet bij de gemeente middels een kennisgeving. Deze kennisgeving moet vergezeld gaan van een verklaring van een door de gemeente aangewezen arts, niet zijnde de behandelend arts, waaruit blijkt dat het kind niet geschikt geacht wordt om tot een school te worden toegelaten. De vrijstelling ontstaat van rechtswege op het moment dat de ouders of verzorgers een beroep op de vrijstelling doen en daarbij aan de voorwaarden voldoen. De leerplichtambtenaar controleert of aan de voorwaarden is voldaan, zoals of het advies van de arts aanwezig is en of – bij een tijdelijke vrijstelling – jaarlijks op tijd opnieuw een beroep wordt gedaan op een vrijstellingsgrond. De leerplichtambtenaar heeft geen inhoudelijke rol. Het handhaven van de leerplicht is een gemeentelijke taak. Binnen de wettelijke kaders van de Leerplichtwet mogen gemeenten zelf invulling geven aan deze taak. In de praktijk bestaat er dan ook diversiteit in de werkprocessen van leerplichtorganisaties.

Alhoewel het beroep op een vrijstelling wettelijk gezien door ouders of verzorgers moet worden gedaan, komt het initiatief bij de vijfjarigen vaak vanuit de zorginstelling (medisch kinderdagverblijf of kinderdagcentrum) waar het kind staat ingeschreven, zo blijkt uit het in 2016 uitgevoerde onderzoek. In deze gevallen schrijft een orthopedagoog of psycholoog voor ouders of verzorgers een door ouders of verzorgers ondertekende brief. Indien een beroep op een vrijstelling wordt gedaan voor oudere kinderen die voorheen wel onderwijs hebben gevolgd, kan het initiatief in de praktijk vanuit verschillende hoeken komen. Ouders of verzorgers, school en de leerplichtambtenaar kunnen gezamenlijk tot de conclusie komen dat een vrijstelling noodzakelijk is, maar het komt ook voor dat ouders of verzorgers zelf het initiatief nemen of op het spoor worden gebracht door de school of het samenwerkingsverband. Een aantal gemeenten zegt zelf kinderen en jongeren aan te schrijven die de leerplichtige leeftijd bereikt hebben en niet op een school staan ingeschreven.

Ook blijkt uit het in 2016 uitgevoerde onderzoek dat de helft van de leerplichtorganisaties in gesprek gaat met het samenwerkingsverband als er een beroep wordt gedaan op een vrijstelling 5 onder a. Dat heeft in de praktijk nog niet altijd een vaste vorm en is sterk afhankelijk van de situatie. In sommige gevallen worden samenwerkingsverbanden enkel geïnformeerd over het aantal vrijstellingen. Andere leerplichtorganisaties zeggen dat de rol van het samenwerkingsverband in het voortraject ligt, bijvoorbeeld als school en ouders of verzorgers er samen niet uitkomen. Het betrekken van het samenwerkingsverband op casusniveau (na een beroep op een vrijstelling 5 onder a van de Leerplichtwet) is momenteel nog geen gemeengoed.

2.4 Ontwikkelingen

De vrijstellingsgrond 5 onder a stamt uit 1969, toen de huidige Leerplichtwet van kracht werd. In het onderwijs (en in de zorg) is de afgelopen 50 jaar echter het nodige veranderd. De invoering van passend onderwijs op 1 augustus 2014 is in dit kader een belangrijke ontwikkeling.

In Nederland wordt de ondersteuning in het onderwijs voor leerlingen die dat nodig hebben, geregeld in de onderwijswetten. Het uitgangspunt van passend onderwijs is dat alle leerlingen een plek moeten krijgen op een school die zo goed mogelijk past bij hun kwaliteiten en hun mogelijkheden. Dat kan in het reguliere onderwijs met ondersteuning, of in het speciaal onderwijs als intensievere ondersteuning nodig is. Scholen werken samen in regionale samenwerkingsverbanden om ieder kind een passende plek te kunnen bieden. Er wordt intensief samengewerkt aan een betere aansluiting tussen het onderwijs- en zorgdomein zodat leerlingen die ondersteuning uit beide domeinen nodig hebben zich optimaal kunnen ontwikkelen.

2.4.1 Diverse oorzaken stijging

In 2016 is onderzoek gedaan naar de groei van het aantal vrijstellingen 5 onder a en noemt een aantal oorzaken van de stijging.² Het onderzoek is verricht onder 84% van de leerplichtafdelingen van gemeenten en gaf aan de uitkomsten kwalitatieve inkleuring met behulp van gesprekken met een klein aantal artsen. Uit het onderzoek komen verschillende zaken naar voren.

- **Verbeterde registratie**

De registratie heeft in de afgelopen jaren steeds meer aandacht gekregen en definities van verzuim zijn verduidelijkt. Dit heeft bij meerdere gemeenten tot een verhoging van de verzuimcijfers geleid, terwijl het aantal kinderen dat thuiszit niet is gestegen.

- **Meer aandacht heeft geleid tot beter zicht op de doelgroep**

2 Brief over passend onderwijs, 6 december 2016, nr. 31497-221 Bertling, L., Lubberman, J. & Witteman-Van Leenen, H. (2016). Onderzoek naar de groei van vrijstellingen «5 onder a». Amsterdam: Regioplan. Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

Leerplichtambtenaren willen doorgaans voorkomen dat een vrijstelling op grond van artikel 5 onder a onnodig ontstaat; het behouden van de schoolinschrijving van het kind is van belang voor terugkeer naar een school. De afgelopen jaren zijn er vele acties ondernomen om schoolverzuim beter in beeld te krijgen en het aantal thuiszitters terug te dringen. In de jaarlijkse thuiszittersbrief wordt de Tweede Kamer hierover geïnformeerd. Dit heeft ook geleid tot een toegenomen gemeentelijke aandacht voor de verzuimproblematiek. Hierdoor is beter zicht ontstaan op de groep kinderen en jongeren waarvoor de vrijstellingscategorie van 5 onder a is bedoeld.

2.5 Achtergrond: preventie

Leerplichtambtenaren hebben geen juridische mogelijkheden om vrijstellingen op grond van artikel 5 onder a af te wijzen als daar een beroep op wordt gedaan. Alhoewel de arts de deskundige is waar het gaat om de lichamelijke of psychische gesteldheid van een kind en de mate waarin een kind belast kan worden, is de arts niet per definitie op de hoogte van ontwikkelingen in het onderwijs en de zorg. Leerplichtambtenaren beschikken zelf niet over medische expertise. Ook is het niet de bedoeling dat leerplichtambtenaren volledige kennis hebben van het medische dossier vanwege het beroepsgeheim van de arts en de privacyregels. Leerplichtambtenaren kunnen een belangrijke rol spelen in het proces. Als zij tijdig worden betrokken bij het vrijstellingsproces kunnen zij eraan bijdragen dat dit zorgvuldig verloopt en op die manier van grote betekenis zijn voor het kind of de jongere. Ook is het belangrijk dat zij de regie op het proces kunnen blijven voeren. Het college van burgemeester en wethouders vraagt het samenwerkingsverband om advies. Bovendien houdt het college de termijn van de vrijstelling in de gaten. Dit om te voorkomen dat kinderen buiten beeld raken en enerzijds ongemerkt niet opnieuw worden vrijgesteld of anderzijds ongemerkt wel opnieuw worden vrijgesteld.

In 2016 is in het Thuiszitterspact afgesproken om het aantal vrijstellingen 5 onder a terug te dringen.³ Het Thuiszitterspact ziet op kinderen die niet naar school gaan maar die dat wel zouden kunnen. Het gaat om kinderen die ofwel niet ingeschreven staan op een school ofwel om kinderen die wel ingeschreven staan, maar niet naar school gaan. Dat laatste is ongeoorloofd verzuim. De kinderen die zijn vrijgesteld van de leerplicht zijn geen thuiszitters, omdat een vrijstelling zorgt voor een legitieme reden om niet naar school te gaan. Deze groep kinderen is echter wel betrokken in de doelstelling van het Thuiszitterspact, omdat het doel is dat zo veel mogelijk kinderen naar school gaan. Met het verankeren van de onderwijskundige benaderingswijze in de totstandkomingsprocedure van de vrijstelling wordt dit doel bewerkstelligd. De opname van de doelstelling in het Thuiszitterspact om het aantal vrijstellingen 5 onder a terug te dringen vond zijn directe oorzaak in de stijging van het aantal vrijstellingen.

3. Voorstel

Het voorstel is dat voor een vrijstelling 5 onder a van de Leerplichtwet als voorwaarde gaat gelden dat een zo volledig mogelijke afweging gemaakt wordt van de noodzaak tot een vrijstelling, door ook de onderwijskundige benaderingswijze bij de procedure te betrekken en het samenwerkingsverband hierbij een rol te geven. De afgifte van een vrijstelling blijft gebaseerd op het deskundige oordeel van de arts, die daarbij wordt geadviseerd door het samenwerkingsverband. Hiernaast moet de duur van de vrijstelling aansluiten bij de geconstateerde problematiek van het betreffende kind. De regering stelt voor om de vrijstelling voor de duur van de gehele leerplichtige leeftijd af te schaffen. Om te voorkomen dat ouders of verzorgers vaker dan nodig de procedure van het beroep op een vrijstelling moeten doorlopen, wordt wel de mogelijkheid gecreëerd om een kind voor een periode langer dan een jaar vrij te stellen van de leerplicht.

Rol van het samenwerkingsverband

Het samenwerkingsverband is verantwoordelijk voor het dekkend onderwijsaanbod in de

3 Brief over de negende voortgangsrapportage passend onderwijs, 22 juni 2016, nr. 31497-210.

regio en heeft daarmee zicht op het aanbod van de onderwijsvoorzieningen in de regio. Samenwerkingsverbanden nemen deel aan multidisciplinaire overleggen die worden georganiseerd door scholen. Samenwerkingsverbanden kunnen op basis van een algemeen beeld en de omschrijving van de onderwijs- en zorgbehoefte van het kind, aangeven welke onderwijsmogelijkheden in de regio bestaan. Op deze grondslag moeten zij adviseren over de mogelijkheden voor een kind om onderwijs te kunnen volgen. Dit gebeurt in de huidige praktijk al en die rol wordt in dit wetsvoorstel bevestigd.

Rol van de gemeente

De regierol die gemeenten nu vaak al hebben ten aanzien van het ontstaan van een vrijstelling wordt met dit voorstel bevestigd. Vanuit die rol verzoekt het college van burgemeester en wethouders aan het samenwerkingsverband om in een concreet geval een advies te geven over de mogelijkheden voor een kind op het gebied van onderwijs en ondersteuning. Daarnaast heeft het college van burgemeester en wethouders tot taak toe te zien op de naleving van de Leerplichtwet. Daaruit volgt onder meer dat het college zicht houdt op de vrijstellingen die in de gemeente bestaan. Die worden op grond van artikel 12, tweede lid, van de Wet register onderwijsdeelnemers ook aan het vrijstellingsregister geleverd. Bij de regierol van de gemeente hoort ook dat in de gaten wordt gehouden of er vrijstellingen aflopen, en of er voldoende actie wordt ondernomen door de verantwoordelijke personen en organisaties om te bezien of er een zo passend mogelijke plek in het onderwijs gevonden kan worden zodat een jongere weer naar school kan. Daarmee kan het college van burgemeester en wethouders bijdragen aan het terugdringen van het aantal vrijstellingen.

Rol van de arts

De arts geeft op basis van zijn kennis en kunde een verklaring over de lichamelijke en psychische gesteldheid van het kind of jongere en kan daarbij aangeven wat de mate van belastbaarheid van het kind is. Op basis hiervan wordt al dan niet een verklaring tot vrijstelling afgegeven. Er blijft sprake van een medisch oordeel van de arts. Daarbij kan de arts wel de toekomstige ontwikkelingen in het onderwijs betrekken, omdat het samenwerkingsverband daarover advies uitbrengt. Dat advies vanuit onderwijskundige invalshoek kan de arts meewegen in zijn medische oordeel over de psychische of lichamelijke mogelijkheden van een kind en de vraag of een kind geschikt is om onderwijs te volgen.

3.1 Het proces na wijziging van de wet

In de praktijk wordt meestal een aantal stappen doorlopen voordat een vrijstelling op grond van artikel 5 onder a ontstaat. De hieronder omschreven stappen omvatten wettelijk verplichtte stappen, maar ook stappen die niet expliciet zijn vastgelegd, maar wel mogelijk zijn in de praktijk na de wijziging.

- Een ouder die een beroep wil doen op een vrijstelling 5 onder a meldt zich bij het college van burgemeester en wethouders van de gemeente waarin het kind staat ingeschreven.
- Het college van burgemeester en wethouders kan zorgen voor een gesprek waarbij ten minste betrokken zijn: de leerplichtambtenaar, een vertegenwoordiger van het samenwerkingsverband, een door de gemeente aangewezen, onafhankelijk arts, psycholoog of pedagoog, de ouder(s) die een beroep doet op de vrijstelling en waar mogelijk ook het kind/jongere zelf.
- Het college van burgemeester en wethouders verzoekt het samenwerkingsverband te adviseren over de mogelijkheden voor een kind binnen het onderwijsstelsel en of er een passend aanbod is, en draagt er zorg voor dat de arts dat advies krijgt. Het advies is vormvrij, en kan bijvoorbeeld ook in een gesprek worden gegeven.
- De ouders of verzorgers melden zich bij de arts voor het medisch advies en de arts beoordeelt op basis van eigen onderzoek en met inachtneming van het advies van het samenwerkingsverband of hij het kind geschikt acht om naar school te gaan.
- De arts stelt een verklaring op, als hij oordeelt dat een kind niet geschikt is om naar school te gaan. Daarin wordt ook verklaard voor welke periode de vrijstelling geldt.

- De ouders of verzorgers beroepen zich vervolgens op de vrijstelling en melden dit bij het college van burgemeester en wethouders.
- Op basis van de kennisgeving van de ouders of verzorgers en de verklaring van de arts ontstaat de vrijstelling van rechtswege.

3.2 Wijzigingen in de duur van de vrijstelling

Het doel van het wetsvoorstel is, naast het betrekken van de onderwijskundige benaderingswijze, dat ruimte geboden wordt voor het in acht nemen van de ontwikkelingen in het onderwijs en in de zorg bij het ontstaan van de vrijstelling. Steeds meer maatwerk is mogelijk. Dat betekent dat er steeds meer mogelijkheden ontstaan voor kinderen in het onderwijs, al dan niet in combinatie met de zorg. Dit leidt ertoe dat de afgifte van de vrijstelling voor de gehele leerplichtige leeftijd in de meeste gevallen niet meer nodig zal zijn. De regering stelt dan ook voor om de huidige tweedeling tussen enerzijds de vrijstelling voor een jaar en anderzijds de vrijstelling voor de duur van de gehele leerplichtige leeftijd, te laten vervallen. In plaats daarvan moet uit de verklaring van de arts blijken voor welke periode deze het kind niet in staat acht om onderwijs te volgen op een school.

Voor kinderen voor wie geen zicht op verbetering is en de ontwikkelingen in het aanbod en in het maatwerk in het onderwijs en in de zorg geen oplossing bieden, bestaat de afwegingsruimte voor de arts om in zijn advies een lange periode van de geldigheid van de vrijstelling op te nemen. Na afloop van deze termijn vindt er op basis van een nieuwe aanvraag van de ouders of verzorgers een afweging plaats over de vrijstelling. De ontwikkelingen binnen het onderwijs of de zorg maken dat een heroverweging van de vrijstelling na en bepaalde periode noodzakelijk is. In het advies van het samenwerkingsverband dat betrokken wordt bij het ontstaan van de vrijstelling kan het samenwerkingsverband aandacht besteden aan de perspectieven op het gebied van onderwijs in de regio. Dit is ook in het belang van de ouders of verzorgers en het kind, omdat ontwikkelmogelijkheden binnen het onderwijs en de zorg op deze manier onderwerp van gesprek kunnen blijven. Het is niet de bedoeling dat ouders of verzorgers en kinderen onnodig worden belast met een nieuwe procedure.

Overigens was al bij de totstandkoming van de Leerplichtwet 1969 de gedachte dat vrijstellingen niet voor al te lange tijd moesten worden gegeven, omdat er snelle ontwikkelingen in zowel de medische wetenschap als in het onderwijs waren. In de memorie van toelichting bij het originele artikel werd die gedachte al onderstreept.⁴ Ook nu nog is de regering van mening dat de afgifte van een vrijstelling voor de gehele leerplichtige leeftijd niet noodzakelijk is, en bovendien onwenselijk, gezien de ontwikkelingen die ook nu nog plaats vinden in zowel het onderwijs als in de zorg.

4. Gevolgen wetsvoorstel

4.1. Gevolgen gegevensbescherming en privacy

De ouders of verzorgers die een beroep willen doen op de vrijstelling, overleggen bij de kennisgeving een verklaring van de onafhankelijk arts. De gemeente is verantwoordelijk voor het proces waarbij ten minste betrokken zijn: de leerplichtambtenaar, een vertegenwoordiger van het samenwerkingsverband en een door de gemeente aangewezen, onafhankelijk arts, psycholoog of pedagoog, de ouder(s) die een beroep doen op de vrijstelling en eventueel het kind of de jongere zelf. De gemeente ontvangt geen medische gegevens van de arts. Hierin verandert niets ten opzichte van voorheen.

Vanwege de aard van de lichamelijke of psychische problematiek van kinderen voor wie beroep wordt gedaan op een vrijstelling, is het noodzakelijk dat voor een goede advisering door het samenwerkingsverband in algemene zin kennis genomen moet worden van medische gegevens. Kennis van de medische achtergrond van deze kinderen is noodzakelijk om een realistische inschatting te kunnen maken van de mogelijkheden

⁴ Leerplichtwet 1968, Kamerstuk 9039, nr. 3.

voor onderwijs voor de leerling in kwestie. Er moet contact zijn over de specifieke problematiek en de onderwijskundige mogelijkheden. Uiteraard houdt de arts zich wel aan zijn medisch beroepsgeheim.

Het college van burgemeester en wethouders, vaak vertegenwoordigd door de leerplichtambtenaar, verkrijgt geen medische gegevens, omdat de leerplichtambtenaar geen inhoudelijke rol heeft bij het ontstaan van de vrijstelling.

4.2. Gevolgen voor de administratieve lasten

Deze paragraaf omschrijft de eventuele gevolgen op het gebied van administratieve lasten. Hieronder worden de kosten verstaan om te voldoen aan informatieverplichtingen aan de overheid, voortvloeiend uit wet- en regelgeving van de overheid. Administratieve lasten komen voort uit het verzamelen, bewerken, registreren, bewaren en ter beschikking stellen van informatie. De kosten en besparingen als gevolg van dit wetsvoorstel zijn in kaart gebracht met het standaardkostenmodel (SKM) dat is opgesteld door het Ministerie van Financiën. Uitgaande van 6.000 afgegeven vrijstellingen in het schooljaar 2018-2019 leidt dit tot de volgende lastenverdeling. De adviesrol die het samenwerkingsverband krijgt past bij de huidige rol en wettelijke taak die het samenwerkingsverband heeft om te zorgen voor dekkend onderwijsaanbod in de regio. De rol die ze in dit wetsvoorstel toebedeeld krijgen sluit aan bij deze bestaande taakinvoering. Omdat de adviesrol van het samenwerkingsverband vormvrij is gelaten in dit voorstel, is het aan het samenwerkingsverband om het advies op te stellen en aan de arts te geven. Dit maakt dat het gaat om minieme verzwaring van de administratieve lasten die kunnen worden opgevangen binnen de samenwerkingsverbanden.

De regierol op het proces dat door het college van burgemeester en wethouders wordt ingevuld, sluit aan bij de huidige praktijk. De rol wordt bevestigd in dit wetsvoorstel en daarmee verandert er niet tot nauwelijks iets voor het college van burgemeester en wethouders. Van het college wordt gevraagd advies aan te vragen bij het samenwerkingsverband. Dit is een administratieve handeling die gezien het aantal vrijstellingen en de verspreiding hiervan over alle gemeenten minieme gevolgen heeft voor de administratieve lasten en kan worden opgevangen binnen de huidige taken voor leerplicht die het college van burgemeester en wethouders heeft.

Voor ouders of verzorgers zal het in enkele gevallen betekenen dat zij niet meer eenmalig een vrijstelling aanvragen voor de gehele leerplichtige leeftijd, maar tussentijds opnieuw een vrijstelling aanvragen. Voor andere ouders of verzorgers betekent dit dat zij dit juist minder vaak moeten doen, omdat de vrijstelling langer dan een jaar geldig is. Hierom gaan we uit van geen tot minieme gevolgen voor de administratieve lasten van ouders of verzorgers.

Voor artsen betekent het wetsvoorstel dat zij het advies van het samenwerkingsverband moeten betrekken bij het opstellen van de verklaring. Dit is een administratieve handeling die gezien het aantal vrijstellingen en de spreiding hiervan over alle gemeenten minieme gevolgen heeft voor de administratieve lasten voor artsen en kan worden opgevangen binnen de huidige taken die artsen hebben bij het opstellen van een verklaring.

5. Uitvoeringsconsequenties

Volgt na internetconsultatie.

6. Financiële gevolgen

Dit wetsvoorstel heeft geen gevolgen voor de Rijksbegroting.

7. Monitoring

Er wordt geen monitoring of evaluatie geregeld met dit wetsvoorstel. Jaarlijks worden via de leerplichttelling de verzuimcijfers over het voorafgaande schooljaar aangeleverd door gemeenten. Ook het aantal ontstane vrijstellingen 5 onder a van de Leerplichtwet

wordt hierin meegenomen. Via deze route wordt het aantal vrijstellingen gemonitord.

8. Advies en (internet)consultatie

Volgt na internetconsultatie.

9. Toepassing van wetsvoorstel in Caribisch Nederland

Er zijn geen samenwerkingsverbanden in Caribisch Nederland. Dit laat echter onverlet dat ook in Caribisch Nederland vrijstellingen ontstaan op grond van de Leerplichtwet BES. Gelijktijdig aan de wijziging in Europees Nederland wordt de wijziging ook in Caribisch Nederland doorgevoerd. Echter voor Caribisch Nederland moet voor het samenwerkingsverband gelezen worden: het Expertisecentrum Onderwijszorg. De Leerplichtwet BES wordt dienovereenkomstig aangepast. De procedure rond de totstandkoming van de vrijstelling 5 onder a wordt in Caribisch Nederland verder op dezelfde wijze aangepast als in Europees Nederland.

10. Overgangsrecht en inwerkingtreding

In dit wetsvoorstel is geen overgangsrecht opgenomen. Dat betekent dat er voor bestaande vrijstellingen niets verandert: kinderen die reeds een vrijstelling op grond van artikel 5 onder a van de Leerplichtwet hebben, behouden die tot de datum dat de vrijstelling afloopt. Kinderen en jongeren die een vrijstelling voor de gehele leerplichtige leeftijd hebben, blijven deze behouden. Het voorstel ziet uitsluitend op nieuwe vrijstellingen.

ARTIKELSGEWIJS

Artikelen I en III

Eerste lid

In het algemeen deel is uiteen gezet dat de samenwerkingsverbanden een rol krijgen in de procedure volgens welke ouders of verzorgers een beroep kunnen doen op een vrijstelling op grond van artikel 5, onderdeel a, van de Leerplichtwet 1969 of artikel 14, onderdeel a, van de Leerplichtwet BES. Daartoe wordt in artikel 18a, zesde lid, van de Wet op het primair onderwijs en artikel 17a, zesde lid, van de Wet op het voortgezet onderwijs een nieuwe wettelijke taak voor het samenwerkingsverband opgenomen. Hierboven is ook beschreven, dat de uitwerking van de vrijstellingsprocedure op gemeentelijk niveau kan verschillen, maar dat de regierol die de colleges van burgemeester en wethouders krijgen, in ieder geval inhoudt dat zij het betreffende samenwerkingsverband om advies vragen wanneer een ouder zich meldt om een beroep te doen op de vrijstelling op grond van artikel 5 onder a van de Leerplichtwet.

Het zal van de leeftijd van het kind afhangen welk samenwerkingsverband het meest aangewezen is om te adviseren over de mogelijkheden die er zijn om een kind een zo passend mogelijke plek in het onderwijs te bieden. Voor een kind dat nog niet de leerplichtige leeftijd heeft bereikt, of een kind in de basisschoolleeftijd, zal dat het samenwerkingsverband voor het primair onderwijs zijn. Voor jongeren voor wie op latere leeftijd vrijstelling van de leerplicht wordt gevraagd, kan het samenwerkingsverband voor het voortgezet onderwijs om advies worden gevraagd. In de regel zal het gaan om het samenwerkingsverband van de woonplaats van het kind.

De termijnen waarbinnen advies wordt gevraagd en uitgebracht zullen op regionaal niveau worden afgesproken. Op die manier kan recht worden gedaan aan de verschillen die er bestaan op het niveau van de gemeenten en de samenwerkingsverbanden.

Tweede en derde lid

In het kader van de wettelijke taak die in het eerste lid wordt voorgesteld, zal het samenwerkingsverband verschillende soorten gegevens moeten verwerken, die – omdat het om zeer specifieke gevallen gaat – al snel tot de persoon herleidbaar zullen zijn. Bovendien zullen bijzondere persoonsgegevens moeten verwerkt, namelijk gegevens over de gezondheid van een kind. Daarom wordt in het tweede en derde lid voorgesteld om het onderdeel dat ziet op de verwerking van gegevens door samenwerkingsverbanden, uit te breiden. Ook voor de voorgestelde nieuwe wettelijke adviestaak zullen met deze wijziging de benodigde gegevens kunnen worden verwerkt. Samenwerkingsverbanden worden geacht procedures te hebben ingericht die ervoor zorgen dat gegevens veilig en vertrouwelijk worden behandeld. Dit is op basis van de huidige wettelijke taken van samenwerkingsverbanden al het geval.

Artikelen II en IV

Ook voor Caribisch Nederland (CN) kan een beroep worden gedaan op een vrijstelling op psychische of lichamelijke gronden. Ook in CN geeft de arts een medisch oordeel en verklaart eventueel dat het kind niet geschikt is om op een school te worden ingeschreven. In CN is er echter geen samenwerkingsverband dat kan adviseren en de onderwijskundige benaderingswijze in de vrijstellingsprocedure in kan brengen. In CN heeft het Expertisecentrum Onderwijszorg (EOZ) een functie die ten dele vergelijkbaar is met die van de samenwerkingsverbanden. In ieder geval heeft het EOZ het beste overzicht over de mogelijkheden voor onderwijs en onderwijsondersteuning. Om die reden wordt voorgesteld om voor CN te regelen dat het EOZ op verzoek van het bestuurscollege adviseert over het onderwijsaanbod en de ondersteuningsmogelijkheden.

De taken van het EOZ zijn in de optiek van de regering het meest vergelijkbaar met de taken van het samenwerkingsverband in Europees Nederland. De systematiek van passend onderwijs geldt echter niet op Caribisch Nederland. Het EOZ is daarom niet belast met de taken die in Europees Nederland zijn belegd bij het samenwerkingsverband op grond van artikel 18a, zesde lid, onderdelen b tot en met d van de Wet op het primair onderwijs en artikel 17a, zesde lid, onderdelen b tot en met d van de Wet op het voortgezet onderwijs. Op dit moment is er daarom geen sprake van gegevensverwerking zoals bedoeld in artikel 18a, dertiende lid, van de Wet op het primair onderwijs en artikel 17a, veertiende lid, van de Wet op het voortgezet onderwijs. In Europees Nederland is het samenwerkingsverband op die basis van die artikelen bevoegd gegevens over gezondheid als bedoeld in artikel 4, onderdeel 15, van de Algemene verordening gegevensbescherming te verwerken met betrekking tot leerlingen, voor zover dit noodzakelijk is voor de uitoefening van haar hierboven genoemde taken. Om die reden wordt er voor de WPO BES en de WVO BES niet een equivalent opgenomen van de wijziging in artikel I, tweede en derde lid, of artikel III, tweede en derde lid.

Voor het overige geldt wat bij het eerste lid van de artikelen I en III is toegelicht, namelijk dat de precieze procedure en de termijnen per openbaar lichaam kunnen verschillen en dus ook op eilandelijk niveau worden uitgewerkt.

Artikel V, onderdeel A, en artikel VI, onderdeel A

In het huidige artikel 6, derde lid, van de Leerplichtwet 1969 en artikel 15, derde lid, van de Leerplichtwet BES, is geregeld dat een beroep op een vrijstelling wordt gedaan voordat het kind de leerplichtige leeftijd bereikt, en vervolgens ieder jaar opnieuw voor 1 juli. In het volgende lid is daarop een uitzondering neergelegd, namelijk voor het geval de arts oordeelt dat een kind nooit geschikt zal zijn om te worden ingeschreven op een school. Uit deze twee onderdelen wordt op dit moment afgeleid dat de vrijstelling op grond van artikel 5 onder a óf voor de duur van een jaar, óf voor de gehele leerplichtige leeftijd geldt.

Zoals in het algemeen deel is beschreven, is er behoefte aan meer flexibiliteit en maatwerk. In de praktijk zijn er veel kinderen van wie duidelijk is dat ze voor meerdere jaren vrijgesteld moeten worden van de leerplicht, maar voor wie een permanente vrijstelling geen recht doet aan de ontwikkelingsmogelijkheden van het kind. Bovendien doet een permanente vrijstelling geen recht aan de ontwikkelingen op het gebied van onderwijs en zorg, waardoor steeds meer maatwerkoplossingen mogelijk worden. Om deze redenen wordt voorgesteld om de tweedeling die nu bestaat tussen een tijdelijke of permanente vrijstelling te laten vervallen. In plaats daarvan wordt in de Leerplichtwet 1969 en Leerplichtwet BES opgenomen dat de kennisgeving van het beroep op de vrijstellingsgrond moet worden gedaan binnen drie maanden na afgifte van de verklaring door de arts. Wel volgt uit artikel 10, tweede lid, onderdeel b, van de Wet register onderwijsdeelnemers dat de begin- en einddatum van de vrijstelling vast moet staan. De arts zal dus in de verklaring moeten aangeven voor welke periode hij het kind lichamelijk of psychisch ongeschikt vindt om te worden ingeschreven op een school. Overigens kán hij daarbij nog steeds aangeven dat de vrijstelling moet gelden voor de gehele leerplichtige leeftijd. Ook uit de voorgestelde wijziging van artikel 7 (en artikel 16 voor Caribisch Nederland) volgt dat het kind voor een *bepaalde* periode ongeschikt wordt geacht om onderwijs te volgen. Die periode moet door de arts worden bepaald. Het ligt in de rede dat de arts daarbij het verloop van een schooljaar in acht neemt. De niet meer beperkte duur van de vrijstelling op psychische of lichamelijke gronden blijft overigens een uitzondering: als hoofdregel voor vrijstellingen geldt dat daar ieder jaar opnieuw een beroep op moet worden gedaan. Een vrijstelling op grond van richtingsbezwaren (artikel 5 onder b), op grond van het volgen van onderwijs in het buitenland (artikel 5 onder c) of op grond van een trekkend bestaan (artikel 5a) blijft

dus gewoon voor de duur van een jaar gelden. Daarom wordt in de voorgestelde wijziging van artikel 6 van de Leerplichtwet 1969 en 16 van de Leerplichtwet BES een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de verschillende soorten vrijstellingen.

Het tweede lid bepaalt de wijze van kennisgeven van een beroep op een vrijstelling op lichamelijke of psychische gronden. Die kennisgeving moet worden gedaan voor aanvang van de leerplichtige leeftijd als op dat moment al duidelijk is dat het kind moet worden vrijgesteld. Voor een kind dat op latere leeftijd wordt vrijgesteld moet op grond van het voorgestelde tweede lid, onderdeel b, de kennisgeving binnen drie maanden na afgifte van de verklaring moet worden gedaan.

Het voorgestelde derde lid geldt voor de overige vrijstellingsgronden in de Leerplichtwet, dus vrijstellingen op grond van richtingsbezwaren, vanwege het volgen van onderwijs in het buitenland of in een ander openbaar lichaam, en op grond van een trekkend bestaan. Voor vrijstellingen op die gronden moet de kennisgeving worden gedaan voordat de jongere leerplichtig wordt, en daarna ieder jaar opnieuw voor 1 juli. Ook wanneer pas op latere leeftijd een beroep op de vrijstellingsgrond wordt gedaan, moet dat dat ieder jaar opnieuw worden gedaan. Daarin verandert niets.

Artikel V, onderdeel B, en artikel VI, onderdeel B

De belangrijkste wijziging in het voorgestelde artikel 7 van de Leerplichtwet 1969 en 16 van de Leerplichtwet BES, is de toevoeging in het derde lid dat de verklaring van de arts pas wordt verstrekt nadat het advies van het samenwerkingsverband is afgegeven. Dat advies over wat er voor een kind waarvoor een vrijstelling wordt overwogen, mogelijk is in het onderwijs, kan op die manier door de arts worden meegewogen bij zijn oordeel of hij een kind geschikt acht om tot een school of instelling te worden toegelaten.

Daarnaast is aan de tekst in het eerste lid toegevoegd dat de jongere *gedurende een bepaalde periode* ongeschikt wordt geacht om onderwijs te volgen. Met die voorgestelde tekst wordt tot uitdrukking gebracht dat de vrijstelling in beginsel tijdelijk is, zoals in het hierboven uiteen is gezet. Het is aan de arts om te bepalen voor welke periode hij de jongere vrij zou willen stellen. Daarbij bestaat nog steeds de mogelijkheid om te bepalen dat dat voor de gehele leerplichtige periode geldt. De regering gaat er wel vanuit dat dat slechts in uitzonderingsgevallen aan de orde zal zijn: het is veeleer wenselijk om periodiek te heroverwegen of een vrijstelling nog de beste optie is voor een kind, of dat er na verloop van tijd wellicht nieuwe maatwerk mogelijkheden zijn om toch een vorm van onderwijs mogelijk te maken.

Zoals hierboven in de toelichting bij artikel V, onderdeel A, en artikel VI, onderdeel is, is opgemerkt, volgt uit artikel 10, tweede lid, onderdeel b, van de Wet register onderwijsdeelnemers, dat de begin- en einddatum van de vrijstelling moeten worden geregistreerd. Die moeten dus uit de verklaring van de arts blijken. Ook uit de voorgestelde toevoeging dat de vrijstelling voor een bepaalde periode geldt, volgt dat uit de verklaring van de arts moet blijken, voor welke periode dat is.

Voor de leesbaarheid is de oude tekst van artikel 7 en 16 in twee leden gesplitst – te weten het eerste lid van het voorgestelde nieuwe artikel 7 en 16.

Artikel VII

De regering stelt een gedifferentieerde inwerkingtredingsbepaling voor, om het mogelijk te maken dat de artikelen voor Caribisch Nederland op een ander moment in werking treden dan de artikelen voor Europees Nederland.

De Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media,

Arie Slob